COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I"
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 8
Iulie 2012

SECURITATEA ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII PUBLICE – PROBLEMĂ SOCIALĂ SAU DE SECURITATE

VALERIU RIGU PETRE

CONCLUZII:

- *În epoca contemporană există o serie de amenințări la adresa securității naționale, potențiale pericole pentru sănătatea publică: manifestările grave ale crimei organizate (traficul de persoane, traficul de droguri, terorismul, traficul de materiale radioactive, biologice, chimice); sărăcia; riscul declanşării de epidemii; poluarea mediului şi a apei.*
- *Mediul de securitate este format din totalitatea sistemelor, factorilor şi proceselor politice, economice, sociale, informaționale, culturale şi militare care interacționează.*
- *Politicile de securitate şi strategiile pentru apărarea națională, reprezintă una dintre practicile cele mai importante prin care statele îşi rezolva problemele de securitate umană, de sănătate publică. O strategie de securitate națională devine o modalitate de management al activității de sănătate publică, prin examinarea amenințărilor care provin din exterior sau din exterior. Crizele şi vulnerabilitățile în domeniul sănătății se pot transforma în amenințări la adresa securității naționale.*
- *Analizată prin prisma politicii care o potențează, securitatea poate fi tratată drept un proces continuu şi dinamic, în care se combină integrator strategii, resurse şi eforturi ale unor entități din sfera socialului, prin care nu numai că se prezervă, dar se şi promovează interese fundamentale ale cetățenilor, inclusiv în planul asigurării şi protejării sănătății populației.*

Un spațiu comun de securitate regională şi europeană reprezintă calea cea mai bună pentru protejarea intereselor naționale.

Calitatea de stat membru al NATO şi al Uniunii Europene oferă României garanții de securitate în spațiul politic european şi internațional, în condițiile apariției a noi riscuri şi amenințări la adresa suveranității şi integrității teritoriale.

Problemele umanitare, în special ajutorul de urgență acordat populațiilor-victime ale catastrofelor naturale sau ale conflictelor armate, ocupă un loc din ce în ce mai important în politica internațională. Ele au devenit o componentă a diplomației şi chiar a strategiei statelor de drept. Niciodată până acum nu au fost atât de mult dezbătute la Națiunile Unite, în cadrul parlamentelor naționale şi în presă. Ele ocupă, de asemenea, un rol primordial în activitățile operaționale ale ONU, în vreme ce nenumărate organizații neguvernamentale (ONG-uri) iau parte, alături de Societățile Naționale de Cruce Roşie (Semilună Roşie) sau de Comitetul Internațional al Crucii Roşii.

Sănătatea trebuie să fie o prioritate a politicilor şi strategiilor naționale de securitate. Imperativul dezvoltării unui sistem sanitar eficient de protejare a populației este reclamat de efectele dramatice ale unor crize umanitare. În România, pentru rezolvarea situațiilor de urgență acționează structurile Sistemului Național de Urgență, iar componenta cea mai dinamică şi eficientă este Serviciul Mobil de Urgență, Resuscitare şi Descarcerare (SMURD).

Statistici despre sărăcia de masă şi starea de sănătate a populației, furnizate de Organizația Națiunilor Unite, permit o punere în perspectivă a mizelor actuale ale umanitarului. Valurile de refugiați, deplasările de populație şi foametea sunt generate de insecuritate sau de reaua credință a puterilor publice şi de inegalitățile sociale – fenomene politice asociate cu diminuarea resurselor şi cu eroziunea solurilor. De altfel, cicloanele, inundațiile sau cutremurele lovesc cu mai multă duritate zonele în care sunt situate țările sărace, care, singure, nu pot rezolva problemele de sănătate şi foametea la nivelul populației.

Am avut ocazia să constatăm, în special în ceea ce priveşte rezolvarea aspectelor în domeniul managementului sănătății publice, o abordare reactivă, în sensul rezolvării problemelor la momentul apariției acestora.

Acest tip de abordare şi-a pus desigur amprenta atât asupra eficienței planificării, multe dintre etapele procesului de planificare impunându-se a fi reluate, cât şi asupra eficienței desfăşurării operațiilor multinaționale, fiind frecvente situațiile în care legitimitatea şi legalitatea acestora au fost puse în discuție.

Conflictele moderne se caracterizează prin forme noi de manifestare a violenței şi prezintă unele trăsături specifice, cum ar fi elementele de internaționalizare prezente în conflicte interne, în circumstanțele creşterii rolului actorilor nestatali în rezolvarea situațiilor de management al activităților de sănătate publică.

Tendința de a folosi forța sub auspiciile unor instituții internaționale a fost accentuată de faptul că organizații, cum ar fi NATO şi UE au început să utilizeze forța în afara spațiului stabilit prin tratatele constitutive. Cauzele acestor evoluții sunt variate, dar cu siguranță, la modul general, acestea pot fi privite ca rezultat al internaționalizării afacerilor privind securitatea în contextul mai larg al globalizării şi regionalizării.

Pe de altă parte, forțele armate sunt tot mai mult implicate în cooperarea militară internațională şi în activități de menținere a păcii şi rezolvării gravelor probleme de sănătate publică pentru populația de pe teritoriul statului-gazdă.

Am dorit să reliefăm valențele unui astfel de control din perspectiva largă a posibilelor organisme care se pot implica la nivel intern şi internațional pentru asigurarea sănătății populației, relevarea posibilităților de exercitare a unui astfel de control, inclusiv asupra organismelor care pot autoriza desfăşurarea unor operații multinaționale.

Din perspectiva angajamentelor teoretice asumate de organizațiile de securitate se evidențiază aspectele de natură conceptuală şi filozofică relative la securitatea umană, ca un obiectiv primordial al securității naționale şi internaționale; statutul colectiv al securității euroatlantice se manifestă în paradigma salvgardării sănătății pu-

Colonel (r.) Valeriu Rigu PETRE, doctorand la Universitatea Națională de Apărare „Carol I” în domeniul „Ştiințe militare şi informații”, medic stomatolog la Clinica de Implantologie Bucureşti.

blice. Aceste enunţuri teoretice constituie tot atâtea direcţii de abordare analitică a problematicilor menţionate, o relevanţă specială fiind atribuită tezelor referitoare la raporturile dintre securitatea umană şi celelalte domenii ale securităţii, omul ca subiect comun şi inalienabil al tuturor domeniilor şi subsistemelor securităţii naţionale sau internaţionale; corelaţia dintre securitatea cetăţeanului şi ansamblul conceptual al drepturilor fundamentale ale omului; tendinţele evolutive din raporturile manifeste dintre securitatea naţională şi managementul sănătăţii publice, în angajamentul doctrinar şi social al securităţii colective, în speţă a securităţii euroatlantice. Problematica epocii actuale o constituie gradul de înţelegere a determinărilor socio-culturale şi politico-juridice în evoluţia generală a conceptului de securitate. Pe plan mondial, statele membre ale organizaţiilor internaţionale, inclusiv România, sunt responsabile pentru generarea, regenerarea, instruirea şi dislocarea strategică a capabilităţilor medicale naţionale din compunerea forţelor multinaţionale.

Actuala criză economico-financiară ar putea fi o oportunitate pentru a flexibiliza Alianţa Nord-Atlantică. La Summit-ul de la Lisabona, din luna noiembrie 2010, a fost aprobat Noul Concept Strategic al NATO.

Considerăm că se poate ajunge la un echilibru între securitate şi eficienţă şi în domeniul sprijinului medical în operaţii, dacă se vor împărţi echitabil costurile, ce rezultă din calitatea de stat membru NATO, şi dacă se vor cheltui cu eficienţă fondurile alocate, cumpărând împreună capabilităţi medicale operaţionale, capabilităţi pe care unele state membre nu-şi pot permite să le achiziţioneze individual.

NATO va lansa o nouă iniţiativă, în ceea ce priveşte capabilităţile medicale operaţionale, pentru a răspunde unor întârzieri şi nerealizări, pe care le au în domeniu. UE înregistrează şi ea asemenea întârzieri şi o altă cale mai bună de a le depăşi nu este decât să fie invitată UE să se alăture NATO în acest sens.

În cadrul Noului Concept Strategic, NATO a trebuit să hotărască noi modalităţi de planificare a întrebuinţării capabilităţilor medicale operaţionale, în funcţie de posibilele scenarii, derularea de exerciţii specifice şi rezolvarea problemelor logistice medicale.

România a demarat procesul de constituire a unui sprijin medical naţional real în operaţii, în vederea dezvoltării participării până în anul 2015 şi, după aceea, la adaptarea misiunilor medicale la noile ameninţări.

In general, toate documentele medicale, care stau la baza managementului capabilităţilor medicale operaţionale, trebuie să aibă un caracter aliat, întrunit şi doctrinar. Totodată, pentru a fi relevante, acestea trebuie să aibă şi provenienţă identificabilă clar de la unele din cele mai înalte niveluri ale publicaţiilor NATO/UE.

Este foarte importantă componenta de comandă şi control a capabilităţilor medicale operaţionale naţionale în teatrul de operaţii, cu implicaţii la nivel strategic, aranjamente (memorandumuri) între state, astfel încât consilierul medical de la nivelul comandamentului multinaţional să poată coordona efectiv activitatea derulată de respectivele capabilităţi. De amintit aici faptul că locul structurilor medicale în statul major multinaţional este mai puţin clar, din perspectivă naţională. Unele state au componenţa medicală la resurse umane, altele la logistică, iar altele creează o componentă medicală independentă.

Similar, la nivel tactic, actuala poziţionare a componentei medicale este subiectul unor discuţii şi dezbateri majore. Din multiple raţiuni, structurile operaţionale curente par să adopte poziţia medicală de utilitate în teren.

Este necesară implicarea operatorilor economici naţionali, în calitate de integratori de produse, cooperarea acestora cu firme străine de prestigiu în producerea de echipamente pentru asigurarea sănătăţii publice, în condiţiile stimulării *know-how*-ului şi a tehnicii moderne.

În actualul mediu de securitate, în condiţiile agravării crizei economico-financiare, se impun redimensionări ale politicilor şi strategiilor naţionale ale organizaţiilor internaţionale de securitate, pentru rezolvarea vulnerabilităţilor în sistemele sociale de sănătate publică, pentru limitarea efectele ameninţărilor şi riscurilor, manifestate în plan internaţional şi naţional, asupra vieţii şi sănătăţii oamenilor.

În România, medicina de urgență, cu unități specializate (din care fac parte şi spitalele militare) nu poate rezolva la parametrii corespunzători intervenția în situații de criză internă (dezastre naturale, tensiuni sociale, accidente tehnologice grave) datorită reducerii numărului de spitale în plan teritorial.

Omenirea s-a ocupat întotdeauna de salvgardarea păcii, de protejarea sănătății populației în contextul securității internaționale şi naționale.

Istoria omenirii a consemnat modalități dintre cele mai diversificate de materializare a preocupărilor pentru asigurarea securității, de la nivelul individului trăitor sub imperiul satisfacerii instinctive a protecției sănătății şi până la cel al grupurilor sociale mai mici sau mai mari (state, organizații internaționale).

În plan subiectiv, sentimentului de încredere şi linişte trebuie să i se asocieze, în cele mai multe cazuri, şi termenul de certitudine. Securitatea devine reală, efectivă, atunci când dobândeşte dimensiunile certitudinii iar, în cazul securității colective, nimic nu poate fi mai important decât respectarea unității şi integrității teritoriale a statelor, culturii şi spiritualității naționale.

Este greu de imaginat că în viața internațională se pot întâlni situații în care actorii internaționali să nu fie supuşi unor pericole. Prin urmare, sănătatea, încrederea, liniştea şi certitudinea îşi vor avea realizarea nu numai în absența pericolelor, ci, poate, chiar prin menținerea acestora sub control.

În acest context, pentru marile puteri, situațiile în care sunt împiedicate promovarea şi protejarea intereselor proprii în diferite zone ale lumii sunt percepute ca stări de insecuritate, chiar amenințări şi, pe cale de consecință, acestea consideră legitimă utilizarea unor metode de intervenție, inclusiv pe cele de natură militară. În unele circumstanțe, statele invocă dreptul la autoapărare şi se face apel la dispozițiile art. 51 din Carta ONU.

PROPUNERI:

- ***NATO şi UE au acces la capabilitățile medicale operaționale ale statelor membre şi trebuie să răspundă aceloraşi provocări, riscuri şi amenințări. Pentru aceasta, cele două organizații internaționale trebuie să realizeze un parteneriat strategic în domeniul medical pentru managementul sănătății populației în teatrele de operații.***
- ***Afirmăm necesitatea reorganizării şi modernizării sistemului medical militar românesc, armonizarea legislativă la cerințele actuale medicale operaționale internaționale, aplicarea principiilor oportunității şi eficienței.***

***COLOCVIU STRATEGIC* este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiințifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată şi societate, din țară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiințifică din domeniul securității.**

Publicație realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei
Universității Naționale de Apărare „Carol I"
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/177/2012

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro